

Načrt nakupa knjižničnega gradiva v Mariborski knjižnici za leto 2018

Poslanstvo Mariborske knjižnice je zagotavljanje kvalitetne, aktualne in z relevantnimi viri bogate knjižnične zbirke in neomejena dostopnost do knjižničnega gradiva vsakomur, ki knjižnico želi uporabljati. Kot splošna knjižnica delujemo v smislu zadovoljevanja informacijskih, kulturnih in prostočasnih potreb najširšega kroga uporabnikov in smo v podporo vseživljenjskemu izobraževanju, širjenju bralne pismenosti in kulture ter razvoju demokratičnega mišljenja. Temelj knjižnične ponudbe je kakovostna in skrbno oblikovana knjižnična zbirka z ustreznim izborom gradiva, tudi tistega, ki je prirejeno za uporabnike s posebnimi potrebami. V Mariborski knjižnici zato nenehno preverjamo in izboljšujemo ponudbo, da bi zbirka ostala aktualna in vsebinsko ustrezna. Smo pomemben, najširši javnosti odprt informacijski center, ki ima razvejano mrežo knjižničnih enot in potujočo knjižnico. V lokalnih skupnostih, kjer delujemo, aktivno prispevamo k ustvarjanju pozitivne etične, socialne in gospodarske klime. Z načrtnim posodabljanjem in konsistentno izgradnjo knjižnične zbirke, ki je raznolika glede vsebin in oblik, pa zagotavljamo aktualno ponudbo virov, ki omogočajo doseganje prej navedenih ciljev.

Osnovne naloge splošnih knjižnic opredeljuje Zakon o knjižničarstvu, ki določa tudi način financiranja knjižnične javne službe, obveznosti lokalnih skupnosti, način ustanavljanja knjižnic in nadzor. Naloge splošnih knjižnic določata njegov 2. in 16. člen.

Mariborska knjižnica posluje v skladu z veljavno zakonodajo, strokovnimi standardi in temeljnimi dokumenti, ki usmerjajo nabavno politiko v splošnih knjižnicah:

- Zakon o knjižničarstvu, Uradni list RS, 87/01 in 96/02.
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, Uradni list RS, 73/03 in 70/08.
- Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah, Uradni list RS, 88/03.
- Zakon o obveznem izvodu publikacij, Uradni list RS, 69/06 in 86/09.
- Pravilnik o hranjenju, uporabi in izločanju obveznih izvodov publikacij. Uradni list RS, 90/07
- Standardi za splošne knjižnice, Narodna in univerzitetna knjižnica, 2005.
- Manifest o splošnih knjižnicah UNESCO (1994). Knjižničarske novice (5) 3. Priloga.
- Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013-2020. (2012). Dostopno: <http://zdruzenje-knjiznic.si/dobro-je-vedeti/dokumenti/>.
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014-2018, Uradni list RS, 80/13.
- Neposredni poziv za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah v letu 2018 (NP-NKG-2018)
- Poziv k predložitvi predlogov programov dela in finančnih načrtov za izvedbo nalog osrednjih območnih knjižnic pri Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije.

Nakup za leto 2018 planiramo po standardu 250 enot na 1000 prebivalcev. Za Mariborsko knjižnico to pomeni 45.503 izvodov knjižnega gradiva, 4.550 izvodov neknjižnega gradiva in ohranitev obsega nabave serijskih publikacij na nivoju leta 2017. Povprečna skupna cena gradiva, po kateri smo ovrednotili načrtovani nakup, je 20,00 EUR. Financiranje knjižnične dejavnosti in s tem nabava knjižničnega gradiva v Mariborski knjižnici zadnjih nekaj let strmo upada. Posledice večletnega negativnega trenda se že odražajo v sestavi in kvaliteti knjižnične zbirke. Nižanje sredstev namreč pomeni zmanjševanje količine nabavljenih izvodov v osrednjih enotah in primanjkljaj novih knjižnih naslovov v manjših krajevnih in občinskih knjižnicah. Da bi ublažili razmere, smo v preteklosti uvedli

vrsto sanacijskih ukrepov, ki jih bomo izvajali tudi v letu 2018. Večina sredstev, ki jih pridobimo s knjižnično članarino, bo namenjena nabavi gradiva in tudi v bodoče bomo nagovarjali ciljne javnosti, da se odzovejo na akcije zbiranja donacij, s katerimi vsaj delno zapolnujemo nastale vrzeli. Nadaljevali bomo z racionalizacijo delovnih postopkov in knjižnično gradivo še naprej nabavljali centralizirano za vse krajevne knjižnice. Tekoče bomo preverjali ustreznost nabave v smislu ohranjanja razmerij v zbirki in porabe namenskih sredstev ter odstopanja sproti korigirali. V letu 2018 bomo v skladu z našim poslanstvom in strokovnimi smernicami skušali zadostiti informacijskim, izobraževalnim, raziskovalnim in kulturnim potrebam okolja, v katerem deluje knjižnična mreža. Kljub jasno zastavljenim ciljem bodo sredstva, ki jih bomo dejansko prejeli, bistveno nižja od planiranih izračunov po standardih, zato bomo primorani nižati obseg nabave pri vseh vrstah gradiva.

Pri nabavi gradiva za knjižnično zbirko bomo spremljali in ugotavljali:

- potrebe potencialnih uporabnikov in njihovih pričakovanj glede storitev knjižnice in njenega fonda,
- sprotno pridobivali deficitarne naslove in dopolnjevali posamezna tematska področja v povezavi z izposajo in informacijsko službo, ki spremljata potrebe uporabnikov,
- izvajali nabavno politiko, ki je v podporo storitvam za ciljne skupine uporabnikov,
- realizirali ustrezen izbor konvencionalnega, tiskanega gradiva,
- v primernem obsegu kljub racionalizaciji nabavljali neknjižno gradivo, serijske publikacije, elektronske vire, AV gradivo in e-knjige na portalu Biblos,
- načrtno oblikovali in dopolnjevali zbirko domoznanskega gradiva.

Kupovali bomo subvencionirane naslove leposlovja, zahtevnejše prevode in humanistične tekste, prav tako izdaje slovenskih in tujih literarnih nagrajencev. Z nabavo, popularizacijo in promocijo branja kvalitetnega leposlovja s poudarkom na slovenskih avtorjih bomo spodbujali razvijanje bralne kulture in informacijske pismenosti. Uporabnike bomo o dotoku novega gradiva informirali s pripravo anotacij na spletni strani knjižnice, prek priporočilnih seznamov in z izpostavljanjem kvalitetne literature na vidnih mestih v knjižnicah.

Pri načrtovanju nakupa bomo upoštevali demografsko strukturo in potrebe okolja, v katerem delujejo krajevne knjižnice. Knjižnico Rotovž s čitalnico in depozitarno zbirko bomo obravnavali kot osrednji regijski informacijski in kulturni center. Mariborska knjižnica je osrednja območna knjižnica in izvaja naloge območnosti za knjižnici Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica in Lenart. Kljub omejenemu financiranju bomo skrbeli za fonde posebnih zbirk: Glasbena zbirka, Zbirka igrač, Študijska zbirka mladinske književnosti, Filmski center in AV zbirka neknjižnega gradiva. Skušali bomo tekoče pridobivati gradivo, primerno za uporabnike s posebnimi potrebami.

Aktualnost gradiva je osnovni kriterij za kvalitetno knjižnično ponudbo. Kupovali bomo zadnje izdaje in tekoče letnice, preverjali jo bomo pri kontinuiranih in e-virih, pri nadomestilih za uničene ali izgubljene izvode in pri darovih. Z rednim odpisom bomo tekoče izločali zastarelo in uničeno gradivo.

V skladu s strokovnimi priporočili bomo nabavili 80% monografskih publikacij, 10% periodike in 10% neknjižnega gradiva. Omogočali bomo prost dostop do gradiva, izposajo e-knjig in oddaljeni dostop za uporabo elektronskih baz podatkov.

Nabavljali bomo v okviru predpisanih razmerij, in sicer: 60% naslovov strokovnega gradiva in 40% leposlovja ter zagotovili 30% naslovov gradiva za otroke. Število nabavljenih izvodov bo odvisno predvsem od razpoložljivih finančnih sredstev, ki pa zagotovo ne bodo zadostovala za realizacijo nabave v skladu z načrtovanim obsegom po veljavnem standardu prirasta 250 enot na 1000 prebivalcev.

Cilji na strateškem področju upravljanja knjižnične zbirke za leto 2018 so:

- izgradnja knjižnične zbirke in izvajanje kakovostne nabavne politike v osrednji knjižnici in v mreži krajevnih knjižnic z upoštevanjem specifik okolij, v katerih enote delujejo,
- analiza knjižničnih zbirk posameznih enot
- in odprava zaznanih neskladij v zbirkah,
- analiza obrazcev Profil enote za posamezne krajevne knjižnice v segmentu knjižnične zbirke,
- implementacija ugotovitev iz Profila enot in oblikovanje strateških usmeritev pri upravljanju in izgradnji knjižnične zbirke,
- analiza in nabava relevantnih elektronskih virov za uporabo na širšem območju OOK v okviru naloge »Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij«,
- učinkovita in strokovna obdelava in oprema nabavljenega knjižničnega gradiva,
- oprema knjižničnega gradiva za osebe z disleksijo in drugimi bralnimi omejitvami,
- pravočasno in strokovno izločanje in odpisovanje starega in poškodovanega gradiva v skladu s pravilnikom Narodne in univerzitetne knjižnice in internimi predpisi,
- retrospektivna obdelava domoznanskega gradiva.

Dragica Turjak, direktorica